

LA IL·LUSTRACIÓ A LA TARRAGONA DEL SEGLE XVIII

CAMINANT SOBRE LA MINA DE L'ARQUEBISBE

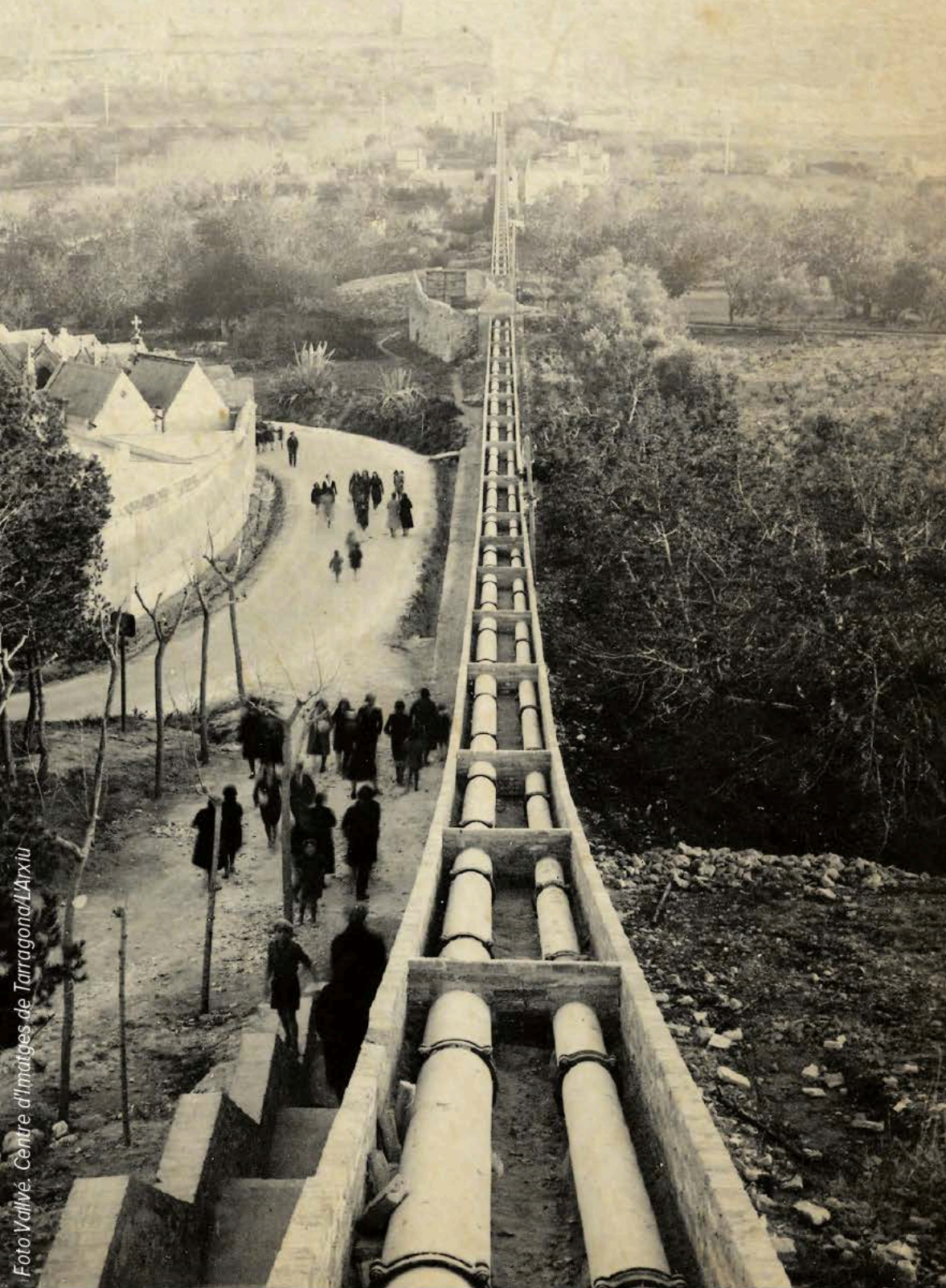


Foto: Vallivè. Centre d'imatges de Tarragona/L'Arxiu

CAMINANT SOBRE LA MINA DE L'ARQUEBISBE

La caminada pretén donar a conèixer aspectes històrics al voltant de la mina de l'arquebisbe.

El 3 de desembre de 1798 l'aigua tornava a brollar de les fonts de Tarragona, algunes d'elles fetes construir expressament per a commemorar l'esdeveniment. Els Arquebisbes Joaquin de Santiyán i Francesc Armanyà, uns il·lustrats de l'època, van ser capaços de retornar a la ciutat part de l'antic esplendor de l'època romana amb la nova portada d'aigües des de la captació de Puigpelat. L'arquitecte encarregat del projecte va ser Joan Antoni Rovira (1730-1803)

La Tarragona de finals del segle XVIII tenia 9.174 habitants dels quals 4.630 eren homes i 4.544 dones. Era una població molt jove ja que més de la meitat tenia entre 0 i 25 anys. 475 persones pertanyien a l'estament eclesiàstic, 500 eren militars, 30 es dedicaven a activitats professionals (16 eren advocats) i 44 a activitats comercials, majoritàriament eren dependents i mercaders. Hi havia 629 pagesos i 254 pescadors.

La ciutat disposava dels següents serveis públics: un pallol, dotze fondes, un hospital, un correccional, un orfenat i dues presons. Una escola pública de primeres lletres per a nens que comptava amb 4 mestres i hi assitiien 162 alumnes i una per a nenes on 4 monges ensenyaven 250 alumnes. En classes particulars 3 mestres ensenyaven 110 nenes. Per l'ensenyament mitjà i superior hi havia la Universitat o Estudi Literari amb 274 alumnes.

Bibliografia

L'aigua a la història de Tarragona: 200 anys de la seva arribada (1798-1998). Comissió 200 anys de l'arribada de l'aigua a Tarragona. Tarragona: Aigües de Tarragona EMATSA, 1998.

L'aigua a Tarragona: De la romanització a la industrialització. Josep M. Recasens i Comes. Tarragona: Arola Editors i Ajuntament de Tarragona, 2011

El arzobispo urbanista (D. Joaquín de Santiyán y Valdivielso) 1779-1783 / Antonio Rodriguez Mas. Tarragona: Reial Societat Arqueològica Tarraconense, 1956.

Centenario del abastecimiento de aguas de esta ciudad 2 de diciembre de 1798: memòria. J. Galán. Tarragona: Establecimiento Tipográfico de F. Arís é Hijo, 1899.

La conquesta de l'aigua a Tarragona : Proveïments i vessaments. Elena de Ortueta Hilberath. Tarragona: Arola Editors, 2002

PR-C 159 El camí de l'aigua. De Tarragona a Puigpelat / Text: Joan Marquès. Tarragona: EMATSA, 2009

Records d'aigua i sal. Anna Plaza. Fet a Tarragona: núm. 4, març-abril 2014. pp.46-49.



Mémoires du Maréchal Suchet, Duc d'Albufera, sur ses campagnes en Espagne depuis 1808 jusqu'en 1814.

Louis Gabriel Suchet. 2e éd. Paris : Anselin successeur de Magimel, 1834. Llegat Babot (BHMT)

La Tarragona de 1800, ó sea del último año del siglo XVIII, era un gran convento, una gran Fortaleza y un Museo arqueológico viviente, pàg. 47.

...

Al començar el siglo XIX, que hacia dos años habian llegado las aguas a Tarragona por el acueducto que los Arzobispos Santián y Armañá habian hecho construir, se empezaron con los sobrantes de agua que entonces, como la población era pequeña habia poco consumo, a crerarse huertos y formarse los paseos: el de Santa Clara, que era más estrecho que hoy, pusieron cuatro hileras de árboles; el de San Antonio, lo plantaron de paraísos, de los que aún vives muchos; el paseo ó camino del frente de los Campos de Recreo, así como la hoy calle de las Afueras de San Francisco, lo plantaron de álamos blancos. Con el agua, primer manantial de vida, empezó a hermosearse Tarragona. !Loor á los dignos prelados que tan buen uso supieron dar á los emolumentos de la mitra!, pàg. 55

Tarragona en el siglo XIX. Antonio de Magriñà. Tarragona: J.A. Nel-lo, 1901 (BHMT).



Vista de l'aqüeducte des de l'Oliva.

Anys 30. Foto Vallvé. Centre d'imatges de Tarragona/ L'Arxiu

Acreditó en esta ocasión, refiere un testigo presencial, su talento y habilidad el arquitecto director de la obra, de introducir el agua desde el montecillo de la Oliva, mil pasos distante de la Ciudad; però como desde este punto hasta la muralla media un valle profundo, cuyo desnivell en su descenso es de 175 palmos y en su ascenso de 135, dispuso a toda costa la construcción de 72 arcos con pilares de sillera, para dirigir la cañería de barro, que formando una curva, subió felizmente el agua al punto más alto de la Ciudad, pàg. 51

Centenario del abastecimiento de aguas de esta Ciudad 2 de diciembre de 1798: memòria. Jesus Galan. Tarragona: F. Arís e Hijo, 1899. (BHMT)

TARRAGONE.
(Cathédrale).

Magasin pittoresque. París:
Aux bureaux du magasin, 1858
Llegat Gramunt (BHMT)

Font d'Armanyà. Inicis del
segle XX. Centre d'imatges de
Tarragona. Fons Santiago
Gramunt / L'Arxiu

Per manament de la Señoria y a conseqüència de lo acordat per lo molt Illustre Ajuntament se diu i mana a tothom generalment:

Que ninguna persona se atrevesca a embrutarse ni a derramar aigües brutes ni clares, ni a tirar pedres, escombreries ni altres inmundícies en tot lo rededor de las Fonts de la plasa de Cols, baix la pena de trenta rals y los Pares ó pagaran per los fills.

Llibre d'Actes Municipals, 1798 (AHCT)



1 Restes de l'aqüeducte al carrer Escultor Bernat Verderol



2 Continuitat de les restes de l'aqüeducte



3 Torre - respirador 57*

(*) Les torres de ventilació es construeixen per regular l'aireig de la mina i per tal que mantingui la pressió atmosfèrica adequada. Son torres cilíndriques de tres metres d'alçada i 1 d'amplada, n'hi ha 58.



4 Pou de registre**

(**) Els pous registre, tancats amb porta horitzontal o vertical, serveixen per inspeccionar la conducció d'aigua i marquen el recorregut que segueix l'aigua sota terra. N'hi ha un centenar.



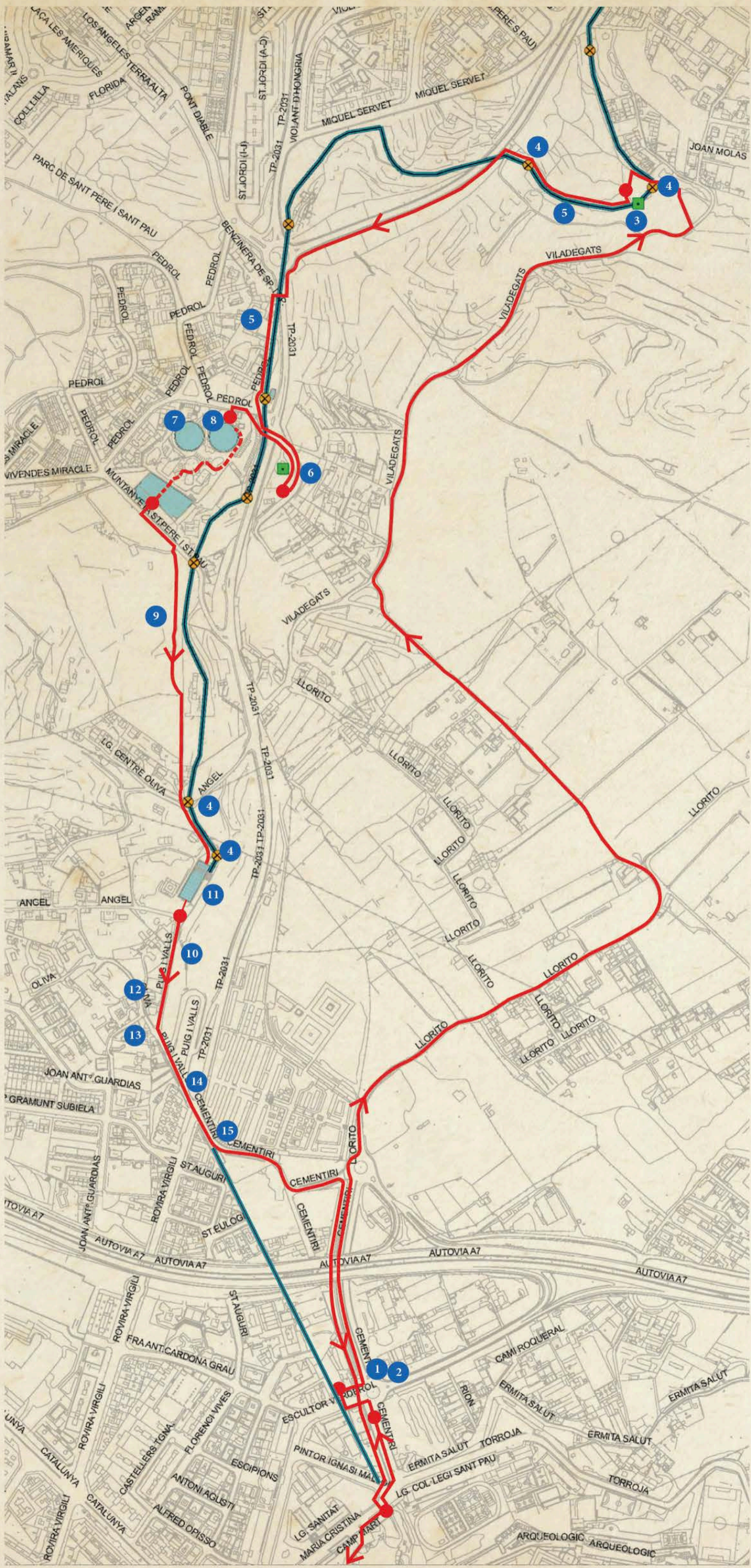
5 Tram mina arquebisbe



6 Torre respirador 58 (Prop Culubret)



7 Espai museïtzat Camí de l'aigua. Interior del dipòsit Pedrol.



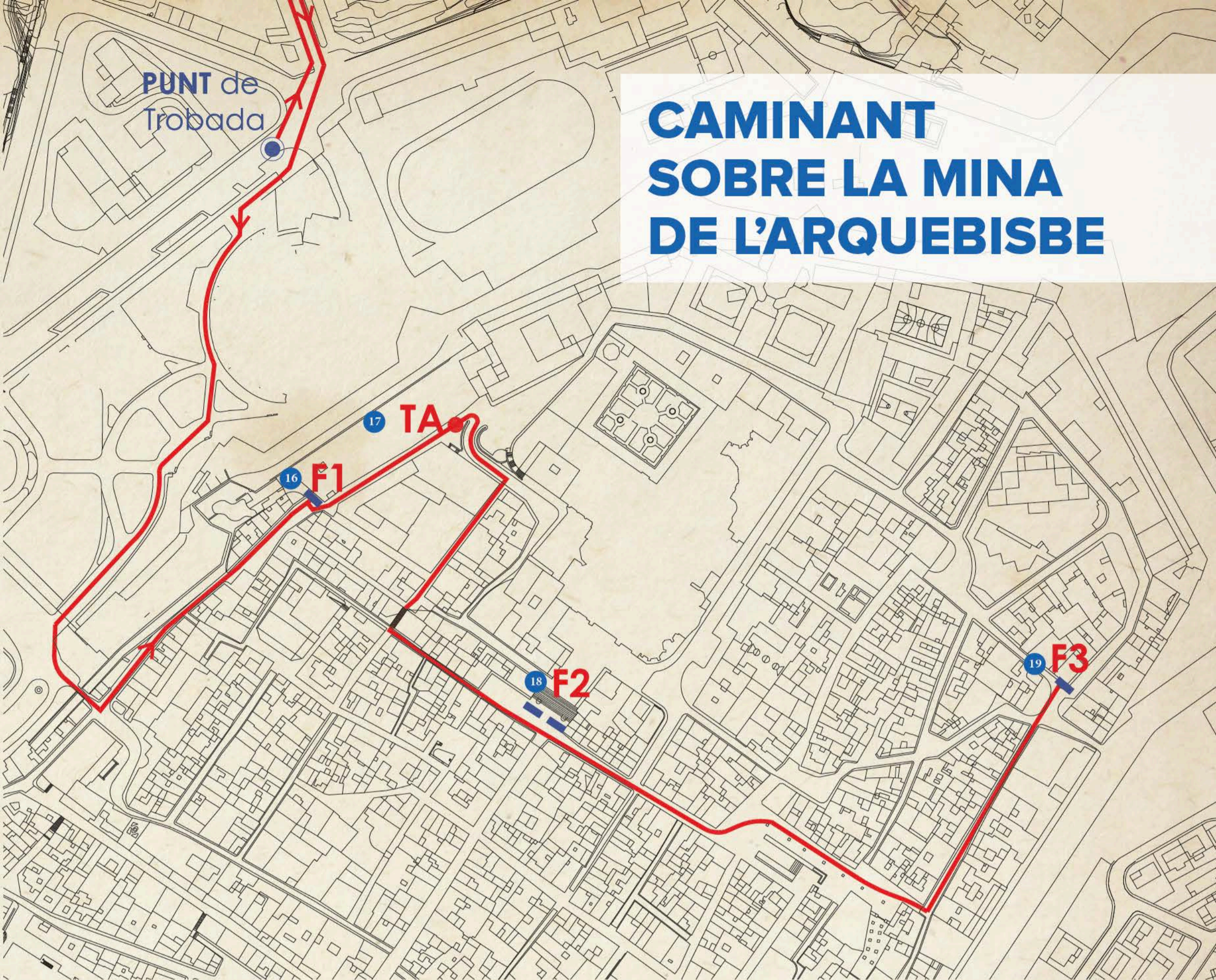
— MINA DE L'ARQUEBISBE

● POU DE REGISTRE

■ TORRE - RESPIRADOR

PUNT de Trobada

CAMINANT SOBRE LA MINA DE L'ARQUEBISBE



8



Vista exterior de la seu d'Ematsa.

9



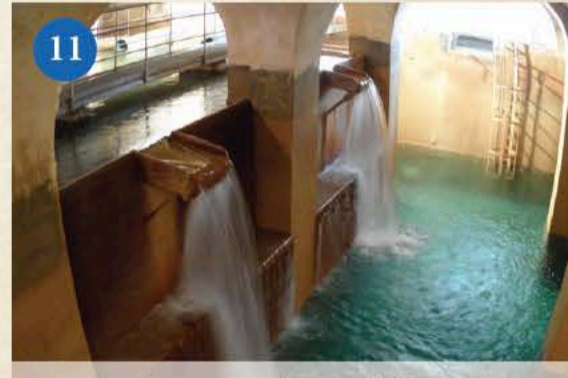
Camí que recorre la mina

10



Vista des del dipòsit de l'Oliva

11



Interior dipòsit de l'Oliva

12



Fonts de l'Oliva

13



Restes de l'aqüeducte a les escales de l'Oliva

14



Restes de l'antiga canalització ceràmica. (c/Rovira i Virgili)

15



Fonts del cementiri

16



Font de Pixa a la placeta de Sant Joan

17



Torre de les aigües a Pla de Palau

18

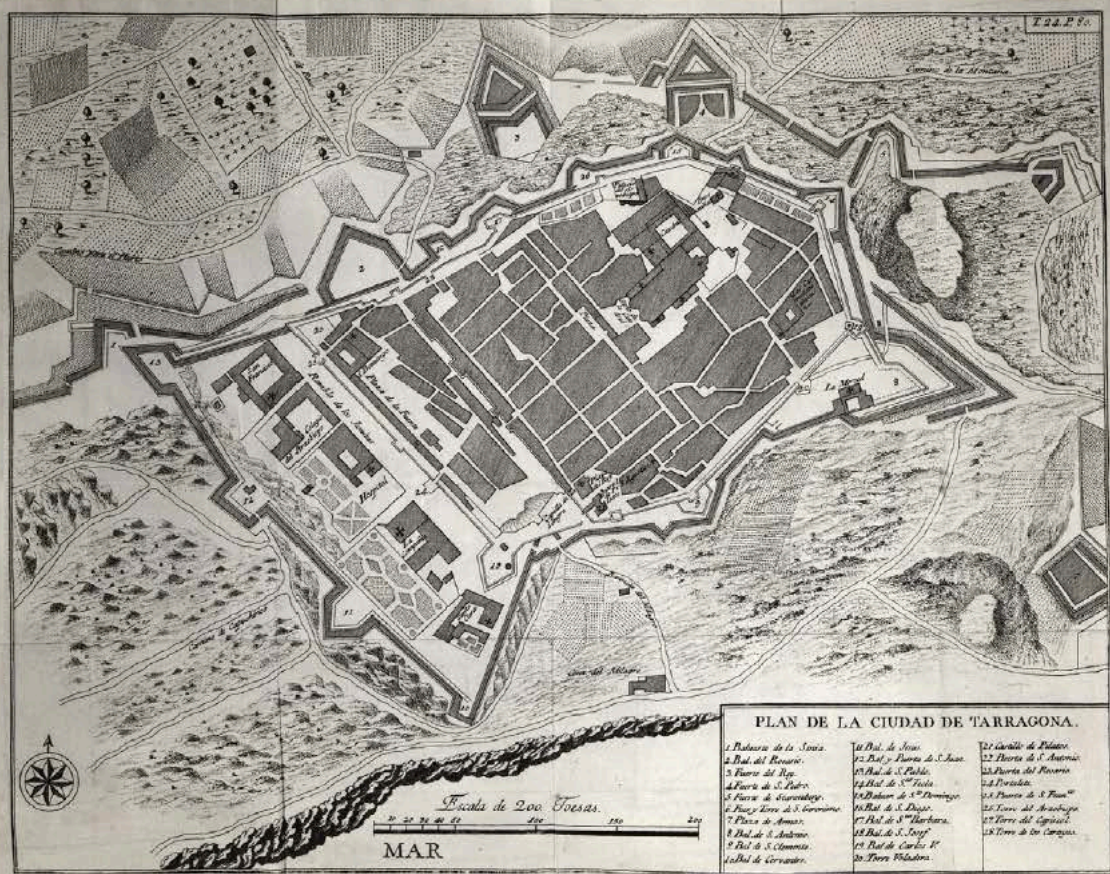
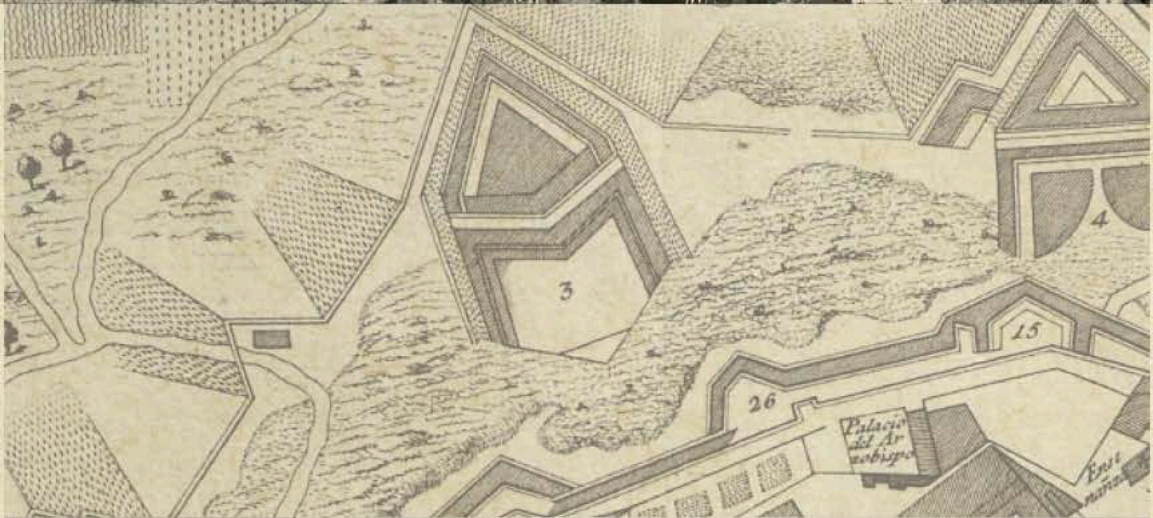


Fonts bessones de la plaça de les Cols

19



Font d'Amnyà a la plaça Sant Antoni



España sagrada Tomo XXIV. Antigüedades tarraconenses.

Henrique Flórez. Madrid : por Antonio Marín, 1769. Llegat Gramunt (BHMT)

Des del Camp de Mart, resseguirem la mina de l'arquebisbe per visualitzar les fites i respiralls fins a les instal·lacions d'EMATSA on visitarem l'espai museïtzat. Retornarem per l'Oliva per visitar el dipòsit d'aigua i un cop a la Part Alta visitarem les fonts de l'arquebisbe.

Col·laboració: Xavier Climent Sánchez (arquitecte) i Jordi López Vilar (Arqueòleg)
 Documentació: Biblioteca Hemeroteca Municipal de Tarragona